

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра бізнес-адміністрування і корпоративної безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. ректора університету, д.ю.н., проф.

А.Ф. Крижановський

«2» 04 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань **07 - Управління та адміністрування**
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність **073 - Менеджмент**
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-наукова програма: **Менеджмент**

Інститут права, економіки та міжнародних відносин
(назва інституту, факультету)

Третій освітньо-науковий рівень вищої освіти **доктор філософії**

ОДЕСА - 2018 р.

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни ІННОВАЦІЙНИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності 073-
Менеджмент. – Одеса: МГУ, 2018. – 12 с.

Розробник:

Ращупкіна В.М.

доктор економічних наук, професор

 / Ращупкіна В.М. /
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри бізнес-адміністрування і
корпоративної безпеки

Протокол № 6 від «07» березня 2018 р.

Гарант програми: д. е. н., професор Гончарук А.Г.

Схвалено Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету
Протокол № 5 від «27» березня 2018 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	<u>галузі знань:</u> <u>07 Управління та адміністрування</u>	Нормативна (за вибором)	
	<u>07 Управління та адміністрування</u>		
Модулів – 2	<u>спеціальність: 073 «Менеджмент»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання за <u>індивідуальним завданням</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		6-й	6-й
		Лекції	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>доктор філософії</u> <u>спеціальність:</u> <u>073- «Менеджмент»</u>	26 год	6 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год	4 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		100 год.	140 год.
		Індивідуальні завдання: денна форма - 10 год. заочна форма – 10 год. (з числа СРС)	
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни Основною метою навчальної дисципліни є викладення аспірантам необхідних теоретичних основ, методичних підходів і формування у аспірантів практичних навичок щодо принципів, прийомів і методів реалізації інноваційної політики підприємства, форм інновацій, методів та основного інструментарію щодо їх створення й реалізації, побудови системи менеджменту інноваційними процесами та їх державного регулювання, опанування практичних методів стратегічного управління інноваціями та оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємств.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

визначення та аналіз сутності основних сучасних вітчизняних і зарубіжних концепцій організації та процесу розробки й реалізації інновацій, інноваційних процесів та інноваційної політики підприємств з урахуванням їх застосування на практиці в умовах України;

виявлення найбільш розповсюджених та нових підходів до аналізу можливості реалізації інновацій, ознайомлення з методами творчого пошуку інноваційних проектів та розробки інновацій;

визначення методичних принципів організації інноваційної діяльності як на рівні окремого підприємства, так і на рівні країни в цілому;

обґрунтування необхідності розробки, фінансування та стимулювання інноваційних проектів, визначення вартості інтелектуального продукту, що покладено в основу інноваційної пропозиції, та рівня її конкурентоспроможності серед альтернативних варіантів.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення теоретичних концепцій та методології формування інноваційної політики підприємства, підходів і критеріїв визначення та обґрунтування вибору альтернативних інноваційних пропозицій оформлених у вигляді проектів за умов мінливого середовища.

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни аспіранти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі загальної економічної теорії, мікроекономіки, менеджменту, маркетингу, організації виробництва і праці, економічного аналізу, основ технології, вміти простежувати вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на основні економічні показники роботи підприємства та їх фінансовий стан.

Завдання викладання дисципліни: набуття практичних вмінь комплексного сприйняття та вирішення проблем, що виникають у інноваційній діяльності підприємницьких структур для підвищення ефективності функціонування виробничо-господарських систем.

У свою чергу знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як «Корпоративне управління», «Інтелектуальна власність», «Управління проектами», а також виконання курсових, дипломних проектів та магістерських робіт.

В результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні знати:

економічну сутність основних категорій інноваційної теорії;

задачі, принципи та сутність основних етапів здійснення інноваційного менеджменту як на рівні підприємства, так і країни взагалі;

особливості інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства;

структуру чинників оцінки зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства і механізм їх впливу на процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо реалізації інноваційних процесів;

матричні методи визначення стадії життєвого циклу інноваційної продукції та стратегічних напрямків розвитку інноваційної діяльності на підприємстві;

структуру та особливості застосування засобів стимулювання персоналу суб'єктів господарювання до здійснення інноваційних процесів;

особливості регулювання та державної підтримки інноваційних процесів в Україні та за кордоном.

вміти:

правильно формулювати місію та цілі підприємства або його підрозділів використовуючи інформацію щодо діяльності підприємства та його оточення за допомогою встановлених правил;

визначати стадію життєвого циклу продукту та основні напрямки реалізації заходів щодо підвищення ефективності виробництва;

генерувати та проводити попередній відбір комерційно привабливих інноваційних рішень шляхом розробки карт ідей з використанням методів генерації ідей (мозкового штурму, колективного блокноту тощо);

робити обґрунтований вибір фінансових джерел, що залучаються на інноваційні цілі;

визначати терміни реалізації інноваційних проєктів шляхом побудови мережових графіків;

оцінювати вартість інтелектуальної власності, що лежить в основі інноваційного товару, в т.ч. технологій (методом переваги в прибутку, виграшу в собівартості, надлишкового прибутку, роялті, звільнення від роялті, прямого порівняння продажів, вартості створення);

визначати науково-технічний рівень інноваційної продукції;

відбирати варіант інвестування окремих проєктів на основі розрахунку відповідних показників, що свідчать про інвестиційну привабливість проєкту;

підбирати релевантну інформацію щодо дії факторів внутрішнього середовища, аналізувати та узагальнювати її у відповідних документах

виявляти загрози й можливості впливу внутрішніх та зовнішніх чинників діяльності підприємств.

3. Програма навчальної дисципліни

Вступ до дисципліни

Предмет та метод дисципліни, її завдання, структура та взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Роль дисципліни в організаційно-економічній підготовці аспірантів Удосконалення методів та процесів інноваційного менеджменту.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади інноваційної діяльності

Тема 1. Інноваційний менеджмент у системі управління підприємством

Сутність та зміст інноваційного менеджменту. Інноваційний менеджмент як наука та мистецтво, як вид діяльності і апарат управління нововведеннями. Загальна схема інноваційного менеджменту. Мета інноваційного менеджменту. Основні цілі інноваційного менеджменту. Завдання інноваційного менеджменту. Принципи інноваційного менеджменту.

Тема 2. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком

Передумови виникнення інноваційних теорій. Циклічність. Теорія економічних криз К. Маркса. Теорія промислових циклів М.І. Туган-Барановського. Теорія довгих хвиль М.Д. Кондратьєва. Інноваційні теорії економічного розвитку.

Тема 3. Інноваційний процес як об'єкт інноваційного менеджменту

Загальна характеристика інноваційного процесу: поняття, сутність, зміст. Інноваційна діяльність. Об'єкти інноваційної діяльності. Суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційний процес. Мета інноваційного процесу. Характеристики інноваційного процесу. Суб'єкти інноваційного процесу. Види інноваційних процесів. Моделі інноваційного процесу.

Тема 4. Підприємство як основний суб'єкт реалізації нововведень

Підприємство як відкрита виробничо-інноваційна система. Типи поведінки підприємств. відмінності між традиційним та інноваційним виробничим процесом. Чинники, які спонукають підприємство до інноваційної діяльності. принципи функціонування підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність. Чинники, що сприяють або обмежують інноваційну діяльність. Засоби подолання опору нововведенням на підприємстві.

Тема 5. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності

Роль держави у здійсненні інноваційної діяльності суб'єктами ринку. Державна інноваційна політика. Мета державної інноваційної політики. Складові механізму створення та поширення нововведень.

Змістовий модуль II. Управління інноваційною діяльністю

Тема 6. Планування інноваційної діяльності

Розробка і обґрунтування інноваційної стратегії. Етапи формування інноваційної стратегії. Підходи до вибору інноваційної стратегії. Критерії формування ефективної інноваційної стратегії.

Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності

Суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційне підприємство. Види ринкових суб'єктів залежно від часу залучення до інноваційного процесу та підходу до вибору інновацій. Венчурні підприємства. Переваги венчурних підприємств. Венчурні форми організації та фінансування інноваційної діяльності. Венчурний капітал.

Тема 8. Мотивація та контроль інноваційної діяльності

Мотивація суб'єктів інноваційного процесу. Основні елементи мотиваційної діяльності. Мотиваційний механізм інноваційної діяльності. Типи мотивування. Стандартний стимулюючий контракт топ-менеджера. Завдання інноваційних менеджерів у сфері мотивування працівників до інноваційної діяльності.

Тема 9. Управління інноваційним проектом

Сутність та види інноваційних проектів. Інноваційний проект. Учасники інноваційного проекту. Принципи організації розробки та реалізації інноваційних проектів. Види інноваційних проектів. Бізнес-план. Структура бізнес-плану інноваційного проекту. Точка беззбитковості проекту.

Тема 10. Управління ризиком в інноваційній діяльності

Суть та види інноваційних ризиків. Ризик. Ризик в інноваційній діяльності. чинники, що впливають та ступінь ризику. Класифікація інноваційних ризиків. Рівні ризику. Література

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем							Кількість годин					
	заочна форма						Денна форма					
	усьо го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади інноваційної діяльності												
Тема 1. Інноваційний менеджмент у системі управління підприємством	14	2	2			10	16	1				15
Тема 2. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком	14	2	2			10	15					15
Тема 3. Інноваційний процес як об'єкт інноваційного менеджменту	14	2	2			10	11	1				10
Тема 4. Підприємство як основний суб'єкт реалізації нововведень	14	2	2			10	16	1				15
Тема 5. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності	14	2	2			10	15					15

Разом за змістовим модулем 1	70	10	10			50	73	3	-	-	-	70
Змістовий модуль II. Управління інноваційною діяльністю												
Тема 6. Планування інноваційної діяльності	18	4	4			10	15					15
Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності	14	2	2			10	10					10
Тема 8. Мотивація та контроль інноваційної діяльності	16	2	4			10	18	1	2			15
Тема 9. Управління інноваційним проектом	16	4	2			10	16	1				15
Тема 10. Управління ризиком в інноваційній діяльності	16	4	2			10	18	1	2			15
Разом за змістовим модулем 2	80	16	14			50	77	3	4			70
Усього годин	150	26	24			100	150	6	4			140
Індивідуальна робота, годин						10						10

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 3. Інноваційний процес як об'єкт інноваційного менеджменту	5/1
2.	Тема 4. Підприємство як основний суб'єкт реалізації нововведень	5/1
3.	Тема 5. Управління інноваційним проектом	5/1
4.	Тема 6. Організаційні форми інноваційної діяльності	5/1
5.	Тема 10. Управління ризиком в інноваційній діяльності	4/-
	Усього	24/4

6. Самостійна робота

Позааудиторна самостійна робота припускає щотижневу підготовку до лекцій (за конспектом, підручниками або навчальними посібниками), також виконання різноманітних теоретичних завдань: визначення понять, підготовку питання для доповіді, вибіркове конспектування матеріалу до самостійної підготовки.

Перелік питань до самостійної підготовки аспірантів, коментарі до вивчення матеріалу та перелік літературних джерел наведений нижче.

Таблиця 1

Самостійної підготовки аспірантів

Сутність завдання	Коментарі	Кількість годин
1	2	
Мотивація та контроль інноваційної діяльності	Розглянути сутність як чинник формування мотивації інноваційної діяльності	05
Управління ризиком в інноваційній діяльності	Розглянути управління ризиком в інноваційній діяльності	05

Усього, годин		1,0
---------------	--	-----

7. Методи навчання

Для викладання курсу використовуються:

- словесні методи, а саме: лекції – при викладанні лекційного матеріалу; бесіду - наприкінці аудиторних занять для відповіді на запитання; репродуктивну бесіду - на початку практичних занять для проведення вступного контролю знань;
- наочні методи, а саме: ілюстрування – для супроводження лекційного матеріалу використовується мультимедійна техніка та слайдів матеріал; демонстрування – для наочного представлення форм документів, порядку їх заповнення;
- методи контролю і самоконтролю, а саме: фронтальне усне опитування - для перевірки знань, умінь і навичок одразу багатьох аспірантів на кожному практичному занятті для вступного тестування; індивідуальне усне опитування – для встановлення рівня засвоєння знань кожним аспірантом окремо; контрольні роботи – за кожним змістовим модулем курсу у формі вирішення тестових завдань і практичної задачі з курсу.

8. Методи контролю

Поточне тестування, підсумковий модульний контроль для аспірантів передбачені у таких видах:

- нульовий контроль (вхідний контроль знань);
- поточне тестування на практичних заняттях;
- контрольний захід по закінченню змістовного модуля;
- підсумковий контрольний захід по закінченню залікового кредиту.

Перелік питань з навчальної дисципліни:
«ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Номер змістового модуля	Перелік питань
Питання для проведення вхідного контролю знань аспірантів	
	Питання до контролю
	1. Роль інноваційного менеджменту в системі загального менеджменту підприємства.
	2. Роль комп'ютерних та інформаційних технологій у підвищенні ефективності управління інноваційною діяльністю.
	3. Роль особистого чинника в процесі управління нововведеннями.
	4. Регулювання як функція інноваційного менеджменту.
Питання для проведення модульних контролів знань аспірантів	
ЗМ 1	6. Теорія економічного розвитку Й. Шумпетера.
	7. Роль досліджень М.І. Туган-Барановського у розвитку інноваційних теорій.
	8. Теорія інтелектуальної технології Ф.-А. Хайєка.
	9. Використання концепції довгих хвиль М.Д. Кондратьєва для прогнозування розвитку економіки України.
	10. Проблеми й перспективи розвитку інноваційної економіки в Україні.
	11. Інформаційне забезпечення інноваційних процесів.
	12. Маркетингове забезпечення інноваційної діяльності підприємства.
	13. Особливості формування попиту на інноваційні товари.
	14. Патентна та ліцензійна діяльність в Україні.
	15. Трансферт технологій як найважливіший елемент інноваційного процесу в умовах ринку.
	16. Інноваційний потенціал підприємства: формування та оцінка.
	17. Інтенсифікація інноваційної діяльності підприємства як передумова економічного зростання.
	18. Організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємства.
	19. Вплив інноваційного потенціалу підприємства на конкурентоспроможність продуктових інновацій на ринку.
	20. Економічні передумови управління інноваційним розвитком підприємств в умовах невизначеності.
	21. Державне регулювання інноваційної діяльності у постіндустріальному суспільстві.
ЗМ 2	22. Нормативно-правове регулювання інноваційної діяльності в Україні.
	23. Економічні методи державного регулювання інноваційної діяльності: сутність, характеристика, значення.
	24. Проблеми розвитку інноваційних процесів в Україні.
	25. Механізм державного стимулювання інноваційної діяльності в Україні.
	26. Місце планування в системі управління інноваційним розвитком підприємства.
	27. Розробка інноваційної стратегії підприємства на контроль за її реалізацією.
	28. Місце SWOT – аналізу в розробці інноваційної стратегії підприємства.
	29. Особливості інноваційної політики українських підприємств в умовах переходу на інноваційну модель розвитку.
	30. Методи вибору інноваційної стратегії підприємства.
	31. Світовий досвід створення і функціонування інноваційних структур.
	32. Технопарки як інструмент інтенсифікації розвитку виробництва.
	33. Роль бізнес-інкубаторів в активізації інноваційної діяльності в Україні.

	34. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності.
	35. Правове забезпечення створення інноваційних структур в Україні.
	36. Формування інноваційної культури на підприємстві.
	37. Системи морального стимулювання інноваційної діяльності на українських підприємствах.
ЗМ 3	38. Особистісні якості керівника як передумова ефективного інноваційного менеджменту
	39. Поведінкові аспекти контролю за інноваційною діяльністю підприємства.
	40. Характеристики ефективного контролю за інноваційною діяльністю підприємства.
	41. Інноваційний прибуток як джерело фінансування інноваційних проектів.
	42. Лізинг як форма фінансування інновацій.

ОЦІНЮВАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
4	8	8	8	4	18	12	8		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

1. **Оцінка “Відмінно”** заслуговує здобувач, який виявляє всебічне і глибоке знання курсу *«Інноваційний менеджмент»* для здобувачів наукового ступеню доктора філософії в цілому, включаючи ґрунтовні знання основної та додаткової літератури. Ця оцінка передбачає вільну орієнтацію як у теоретичних питаннях, так і у використанні спеціального інструментарію. Відповіді на всі питання білета і додаткові питання повинні мати вичерпний характер. Критичний аналіз авторефератів дисертацій, формування методологічного апарату власного дослідження, логічні і мовні компетенції мають виявляти здатність здобувача до творчої самостійної роботи.

2. **Оцінка “Добре”** передбачає наявність ґрунтовних знань в обсязі навчальної програми, знань основних джерел та матеріалів зі списку рекомендованої літератури, ключових проблем компаративістики, але недостатність практичних навичок при аналізі конкретних лінгвістичних наукових робіт.

3. **Оцінка “Задовільно”** означає, що здобувач володіє знаннями в обсязі навчальної програми, орієнтується в основних проблемах порівняльно-історичного та типологічного мовознавства, але не володіє навичками критично аналізувати спеціальну літературу, виявляє слабкі знання окремих напрямів, теорій і відповідних методик.

4. **Оцінка “Незадовільно”** виставляється за відсутності знань спеціальної літератури та основних проблем порівняльно-історичного та типологічного мовознавства.

9. Науково-методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає: навчальний план підготовки магістрів за спеціальністю: 073 «Менеджмент»; підручники, навчальні посібники, наукова та практична література; конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний менеджмент» Ращупкіна В. М.: на електронних носіях; завдання для модульного і підсумкового контролю.

10. Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 36.
2. Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 № 1563-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 1 червня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»// Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №13.
5. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник./ В. О. Василенко, В. Г. Шматько; за ред. В. О. Василенка. - К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 440 с.
6. Волков О. І. Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник (третє видання)/ О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
7. Грабар І. Г. Економіка та менеджмент інноваційної діяльності. Навчальний посібник/ І. Г. Грабар. – К. : Центр навчальної літератури. – 2009. – 308 с.
8. Гриньов А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А. В. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. - №12. – с. 12-17
9. Дудар Т. Г. Інноваційний менеджмент: Навч. посіб./ Т. Г. Дудар, В. В. Мельниченко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
10. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник/ О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. - К. : ВД «Професіонал», 2014. – 662 с.
11. Інноваційний менеджмент [текст]: навч. посіб./ Н. М. Буняк, А. Ю. Горбовий, Л. Г. Ліпич, О. М. Степанюк/ за редакцією д.е.н., проф. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 240 с.
12. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник/ Н. В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2013. – 504 с.
13. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник / Н. С. Краснокутська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
14. Крахіна В.А. Оцінка ефективності інфраструктурного забезпечення інвестиційного комплексу регіону / В.А. Крахіна, В.М. Ращупкіна // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – 2012. – Т.ХІІІ, вип.242. – С. 292 – 298.
15. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник/ П. П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
16. Михайлова Л. І. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник/ Л. І. Михайлова, С. Г. Турчіна. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
17. Організація та управління інноваційною діяльністю: Підручник / За ред. проф. Перерви П. Г., проф. Меховича С. А., проф. Погорелова М. І. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – 1025 с.
18. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібник/ І. А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2014. – 204 с.